



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

Coloniae Munatianæ, 1665

De Restitvzione Spoliatorvm. Titvlvs XIII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62915)

DE RESTITVTIONE SPOLIA-
TORVM.

TITVLVS XIII.

CAP. I.

Adversus restitutionem petentem, non est audiendus reus de proprietate opponens, nisi adire consentiente.

Gregorius IX. S. Episcopo Constantinop.

Licet multum: a & infra. Conquestus est nobis b Philabus cæcus, ejus campum ab ecclesia c hominibus irrationabiliter occupatum. Quod si i-
ta est, quanquam ante omnem contentionem possessio ei deberat violenter ablata restitui: tamen quia Eventus Diaconus ipsius ecclesie, consentiente illo, constituit se legitime probaturum dictum campum ejusdem ecclesie juris esse, inquire veritatem: & si hoc probatum fuerit, huic dicendum est, ut à sua intentione discedat. Alioquin res ei ablata reddatur.

CAP. II.

Petens restitutionem beneficii, non obstat renunciatio facta post spoliationem, quia presumitur non spontanea. Et si res addita, quia presumitur non spontanea: quoniam si probatur spontanea, debet restituere rata exceptio, vel renunciatio in beneficiabilibus.

Alexander III. Vigoren Episcopo.

Solicitè cures a perquirere, quo tempore H. renun-
ciavit ecclesie: & si tibi confiterit eum spoliatum, cum eidem ecclesie renunciavit: contra eum testes alterius partis, de juramento, & renunciatione sponte facta (antequam restitutus fuerit) non admittas: quia non est verisimile, quod sponte juri suo renunciaverit, qui renunciat spoliatus. Sed testes ejusdem H. quibus intendit se probare, quod violenter predicta ecclesia fuerit spoliatus (dummodo idonei sint) recipere non postponas.

CAP. III.

Petens restitutionem beneficii non auditur, etiamsi spoliationem probat, si probatur eum sponte illud beneficium prius resignasse.

Idem.

Accepta e questione P. clerici (quod violenter fuerat ecclesia spoliatus) vobis dedimus in mandatis, ut si hoc constaret, eam sibi restitui faceretis. Quo cognito, responsum est ab adversario, id non debere proficere: eo quod spontanea voluntate coram Eboracen. Archiepiscopo Apoff. se leg. præscriptam ecclesiam f. abjurasset: [1 & 7.] Mandamus, quatenus si vobis confiterit, quod præfatus P. nullo metu vel vi coactus, sed spontaneè q. prælibatam ecclesiam taliter abjuraverit: ei super hoc perpetuum silentium imponatur.

[1 Quia vero non scriptimus idcirco, sed discretis personis, & nostrum est discernere quid ratio dicat, præsentium auctoritate desin.]

CAP. IV.

In interdillo de vitanda succumbit reus ipsius abjuracione probata h. d. quo ad titulum.

Idem Vigoren Episcopo, & Elien. archid.

Avdita querela T. clerici h, quod H. persona ecclesie de Sander, ipsum super ecclesia sua de Pelen. & indebitè molestaret: Londonen. Episcopo, & tibi (fili archid.) dedimus in mandatis, ut si vobis constaret, quod prædictus H. alterius ecclesie personatum haberet, vel juramento spontaneè præfatio firmaverit, se memora-

a C. 7. eod. tit. in 1. compilat. b Philagrius, alit. Philarius. c In C. Bar. ab ecclesia vestra. d Post conc. Lat. sub Alexan. III. p. 22. c. 1. & c. 2. eod. tit. in 1. compil. e Post conc. Lat. par. 22. c. 2. & c. 3. eod. tit. in 1. compilat. f L. si quis vi. D. de adqu. poss. g sed spontanea voluntate. h Post conc. Lat. 3. p. 22. cap. 4. & c. 9. eod. tit. in 1. compil. i al. Peteren.

to T. super eadem a ecclesia quæstionem de cætero non moturum: ab ejus molestia super hoc compesceretis eundem: [1 & 7.] Cum verò vobis plenius confutisset, dictum H. non solum ecclesie alterius personatum habere, sed etiam spontanea voluntate ecclesiam de Pelen. in perpetuum abjurasse: prohibuistis etiam ne dictum T. super hoc de cætero molestaret. Licet autem nuncius ejusdem H. posteriores literas impetraverit formam a-
tiam continentes, quod non obstantibus literis a parte altera impetratis, revocari deberet, si quid immutatum esset in causa, postquam idem nuncius iter ad nos adtulerit veniendi. Quia tamen non intelleximus, nec intelligi debuit ut revocaretur, quod per vos factum esset auctoritate literarum nostrarum b, sed si quid præsumptione vel violentia c immutatum esset: mandamus, quatenus sententiam, quam protulistis ante posteriorum literarum receptionem, occasione ipsarum nullatenus revocare teneris: & si contra sententiam ipsam aliquid statuistis, studeatis id sublato adp. obstaculo revocare. Si verò post receptionem sequentium literarum sententia lata fuerit: ea non obstante juxta tenorem ipsarum ap-
pel. postposita procedatis.

[1 Postmodum verò nuncius præfat. H. ad præsentiam nostram accedens constanti nobis asserente proposuit, quod per violentiam idem H. eadem ecclesia spoliatus fuerit, & ita ad vos nostras literas impetravit: ut si constaret vobis veritate cognita ipsam H. spoliatum esse, cum idem renunciaverit ecclesie, contra eum testes alterius partis de juramento & renunciatione spontaneè facta nullatenus reciperet, sed testes potius H. quibus mandabat posse probare quod violenter prædicta ecclesia spoliatus fuerit, dummodo sint idonei, non differatur recipere & secundum eorum depositiones vel demonstrationes & rationes & allegationes hinc inde productas in causa ipsa app. re. quod iustum est iudicetis, non obstantibus literis nostris, si qua alia ab alterutra parte impetrata fuissent, aut forma quam excessimus in aliu litera super hoc impetratis. Addimus insuper quod si super causa ipsa aliquid esse mutatum, postquam nuncius prædictus H. iter arripuit ad nostram præsentiam veniendi, totam causam ante ingressum principalem causam contradictione, & appel. cessi in eum statum reduceretis in quo fuisse dignoscitur, cum nuncius prædictus H. est iter ipsum aggressus: nisi forte interim idem H. cum altera parte spontanea voluntate posset super ecclesia ipsa convenire, nunc autem ex literis prædicti Episcopi & tuis fil. archid. nobis innotuit, quod vos priorem literarum tenorem secuti, partes debita solemnitate citastis.]

CAP. V.

Petens restitutionem beneficii, quæstio institutionis non canonice, referri non potest.

Idem Braxien. Episcopo.

In literis a tuis: & infra. Super illa quæstione, videlicet cum quis dicit se de possessione violenter ejectionem: & adversarius dicit eum non fuisse canonicè institutum: respondemus prius de violenta ejectione, quam de canonice institutione agi debere: quia prædo etiam est secundum rigorem juris restituentum.

CAP. VI.

Non obstat exceptio criminis agenti interdillo unde vi: vel. Quod vi aut clam.

Idem Exonen. e Episcopo.

Item cum quis f. dicit se de possessione violenter ejectionem, vel adversarium clam possessionem intrasse,

a Ita super eadem causa: in multis antiq. b Verbum, Revocatus in irritum, Abbas non intelligitur de legitime alii. c Innovatum. d Post concil. Lat. sub Alexan. III. par. 22. c. 5. & c. 5. eod. tit. in 1. compil. Antoh. Gabr. comm. conc. tit. de rest. spol. e al. Leonensi. f Post conc. Lat. par. 22. ca. 6. & c. 6. eod. tit. in 1. comp.

& adversarius ei crimen obicit, ut eum à sua intentione repellat: non occurrit nobis, quòd illius obiectio admitti debeat, a vel principalis causa propter hoc executio retardari: quoniam criminaliter adversus eum ante restitutionem agere non potest, cum presumatur ejus existerè inimicus.

CAP. VII.

Spoliatus etiam à iudice iuris ordine prætermisso, ante omnia restituatur.

Idem Cantua. Archiepiscopo.

Conquerente b nobis Renaldo clerico accepimus, quòd ipsum ecclesia de Vvefort e sine iudicio spoliasti. Quia verò jam non decet honestatem tuam clericos tuæ jurisdictionis sine manifesta causa & rationabili suis beneficiis spoliare, quibus teneris paternæ provisione consulere; mandamus, quatenus, si est ita, prædicto clerico præfatam ecclesiam cum redditibus inde perceptis restituas: & in pace eam possidere permittas. Restitutione autem facta, si quid adversus eum super præscripta ecclesia proponere volueris, coram Exon. Episcopo delegato à nobis per te vel per sufficientem responsalem tuum, cum eodem R. ordine iudiciario poteris experiri.

CAP. VIII.

Restituitur conjux viro probanti desponsationem & copulam, & de ipsius impunitate caventi, nisi magna sit veri servitas.

Idem Ambian. & Beluacens. Episcopi.

Extransmissa d nobis, [1 & 7.] Mandamus, quatenus si vobis constiterit, quòd præfata mulier prædicto militi legitime desponsata fuisset, & ab eo cognita, ipsam ei restitui faciatis, recepta tamen sufficienti cautione, quòd ipsi non debeat aliquod malum inferre. Si autem capitali odio ita mulierem vir persequitur, quòd merito de ipso diffidat, alicui probè & honestè mulieri usque ad causam decisionem custodienda studiosius committatur, in loco ubi vis, vel parentes ejus mulieri nullam possint violentiam e inferre.

[1 Quia nobis de veritate constare non potuit, causam experientia vestra duximus committendam. E. v. p. a. f.]

CAP. IX.

Per solutionem pensionis res donata factam donatorio cum auctoritate donatoris, adquiritur illi donatorio res donate possessio: adeò, quòd si ab illa expellitur, per interdictum recuperanda agere poterit.

Idem Exon. Ep. & abb. de Herford.

Convenerunt f ad nos B. canonicus sanctæ Trinitatis de g Hasul: à suo priore & capitulo destinatus, in audientia nostra proposuit, quòd cum Eboracen. Archiepiscopus ecclesiam de N. eis concessisset, & per scriptum proprium confirmasset, ita quòd post decessum G. clerici (qui præfatam ecclesiam tunc retinebat) usibus eorum omnibus modis h proficeret, & interim auctoritate ipsius Archiepiscopi idem G. ipsis canonicis annuam solveret pensionem: [1 & 7.] Respondemus quòd si præfati canonici, de prædicta ecclesia auctoritate ejusdem Archiepiscopi vivente clerico perceperunt annuam pensionem: eo mortuo, quamvis auctoritate ejusdem Archiepiscopi non quaesierunt, virosè tamen non sunt possessionem ingressi: cum (sicut cautum est) & is possideat, cuius nomine possidetur.

[1 Nos postmodum etiam ipsam concessionem scripto ipsius Archiepiscopi, diligenter inspecto auct. ap. duximus confirmandam. Mortuo autem præfato clerico jam dicti canonici

a Vid. legi ad nundinas. b. etiam possidere cum l. se. per Bar. ff. de acqui. poss. b cap. 1. eod. tit. in 2. compilat. c Carefort. d c. 3. eod. tit. in 2. compilat. e molestiam. f c. 2. eod. tit. in 2. compilat. g al. Batilli. al. Basilli. al. Barcell. al. Barcellu. h al. proficeret.

ca, licet per ipsum Archiepiscopum non fuisset in possessionem ecclesia prædicta induiti, tamen de concessionem & confirmationem nostra plurimum confidentes, ecclesiam ipsam ne à quodam clerico turbaretur, qui eos super eadem ecclesia nitebatur satyare, sua ingressi: & tam contra ipsam Archidiaconum, à quo gravari timebatur, quam contra præfatam clericum ad n. audientiam appellaverunt. Ipsi verò per duos de fratribus suis appellationem factam prosequentibus, sæpèdictus Archidiaconus bladem & omnia bona ecclesia, que præfatus G. clericus suis moriens ibidem reliquit, fecit, quòd vix credere possumus, in vitiis prædicti canonici assortari. & infra. Magister verò M. & A. nunciis ejusdem Archidiaconi qui præfatis aderant ipsorum super his instantè excusaverunt, & adquerunt archidiaconum, jam prædicto per præfatos canonicos gravem injuriam irrogatam. Quia si ab ipso literas concessionem habuissent, ipsius auct. postmodum contempta, per se ipsos in possessionem ingressi non deberent. Nos itaq.]

CAP. X.

Si adfore agente petitorio, reus super eadem re deducit possessorem: proceditur in solo possessore, suspensio petitorio.

Lucius III. G. Archidiacono, & I. Prebitero

Turon.

Ex confectione B. mulieris a ad nos noveritis pervenisse, quòd cum C. miles eam sibi matrimonio copulasset, & maritali affectione pertractans, ex ipsa filiam suscepisset, sine iudicio ecclesie à se removet eandem: & de accusando super consanguinitate matrimonio, remoto appellationis obstaculo, literas ad iudices impetravit: cum autem prius quam à iudicibus realiter citaretur, per diocesana Episcopum virum sibi restitui petisset, & ob hoc ad nos proprium nuncium destinasset: demum coram præfatis iudicibus constituta, modo per se, modo per procuratorem, ante ipsius causam ingressum, & post, virum sibi restitui postulabat. Iudices verò restitutione denegata (quòd fieri non debuit) in principali procedere b voluerunt: unde ipsa nostram audientiam appellavit: [1 & 7.] Mandamus, quatenus si ita est, mulieri virum restitui faciatis, quia post appellationem e ipsius acta sunt, in irritum revocantes: postmodum super matrimonio causam audiat, & sine canonico terminetis.

[1 Quia ergo injustè gravatis Apostolicum debemus patronum impertiri, dis. v. p. a. f.]

CAP. XI.

Violentus rem cum fructibus, etiam qui percipi potuissent, restituere, damna resarcire, & de injuriis satisfacere compellitur.

Celestinus III.

Gravis a ad nos querela: & infra. Mandamus, quatenus si vobis constiterit de præmissis, prædictum Archidiaconum ab lata prænominati monasterii fratribus cum integritate restituere, damna plenarie resarcire, & de illatis injuriis competenter satisfacere compellatis, & provisi ut non tantum fructus à novo & violento possessore percipere, sed quos (si eis possidere fuisset licitum) possessores veteres perceperunt, reddi faciatis eisdem.

CAP. XII.

Ingressus possessionem ignorante domino ad quem pertinet, potest per ipsum dominum statim cum severitate repellere etiam violentè, nisi ex tali repulsione competens repulso contra dominum interdictum possessorem, hoc dicat.

a Cap. 8. eod. tit. in 1. compil. b Hic legitur, voluerunt, cui repugnare & sensus & sermo hujus cap. nam cum iudices restitutionem negassent, & de facto procederent, ipsa appellavit. c v. de ad hoc Abba. d Cap. 1. eod. tit. in 2. comp. e vid. l. 1. h. qui autem cum h. seq. ff. de vi & vi armata.

Innocent.

Innocentius III. Episcopus & Sacerdos
Vridon. a

Quoniam causam, b qua inter vos nomine Tridon. e ecclesie, & magistrum & fratres militiae templi in Lombardia, super domo Calventia vertebatur: de d Loecidio & de columba Abbatibus meminimus commississe: & infra. Episcopus e Tridon. possessiones qualdam humilitatis f sub ea conditione concessit, quod nomine Tridon. Episcopi oratorium ibidem & hospitale constituerent, & tres solidos censuales g Tridon. Episcopo annis singulis exhiberent, a quo etiam persona, qua loco praeficeretur eidem, investituram perciperet, & pro se, & aliis fratribus, ei & successoribus ejus obedientiam faceret manulem: Episcopo sibi loci dominium nihilominus retinente. Dicitur vero magister ad eandem domum adspiciens, ipsos adeo circumvenit, quod prater conscientiam vestram se & sua in ejus manibus tradiderunt: ea tamen conditione adposita, si vobis quod h facerent complaceret: sine quorum adensu se nihil posse facere adhibebant: [1 & 7.] Intelligentes autem praedictam domum, eidem magistro traditam sub conditione fuisse: & quod nullum juri vestro praedictum fuerat irrogatum, ex eo quod idem magister iustitiam vestra non incitius, vobis ignorantibus possessionem accepit, praesertim cum sciam, ex quo id vobis innotuit, vim vi duxeritis repellendam: & quod idem sua temeritate possessionem prater conscientiam vestram (ad quos ipsam possessionem noverat pertinere, & quos quaestione sibi motuos suspicari debuisset) est ingressus, procuratorem vestrum & vestro nomine ab impetitione ipsius magistri, nomine domus militiae templi, quo ad faciendam restitutionem quam petebat, reddimus absolutum: ac erentes vos magistro satisfactionem debitam exhibere, si defendendo jus vestrum in offensam ipsius vel domus militiae templi modicum forsitan excessistis.

[1 Magister vero conditionem adpositam accepit, & quod aliter eos non recipere affirmavit. & infra. Tunc vero magister accedens Calventiam exinde paramenta ecclesie, instrumenta domus, & libros accepit, & nonaginta ovis fecit abducere, ac postmodum reversus ad vos, cum ei fuisset quod petierat denegatum, quia paratus esset vobis facere rationem, si forsitan vos offenderat, adiecit. Vos autem intentionem ejus male volam attendentes, & ne se de domo intrinsece memorata districtus inhibentes ad sed. Apost. appellastis: & cum tu frater Episcopo que gesta fuerant audivisset, coram pariter ad domum accessistis eandem, & eos quos invenisti videntem ad domum custodiam a magistro relicto ejecistis, ex ea vim vi sicut omnia jura permittunt licite repellentes. Unde cum possessio praedicta domus sub conditione tradita fuisset eidem magistro, non ex parte conditione tradita non tenet. Praeterea cum idem magister etiam domum illam intraverit, nullum est vobis praedictum generatum quo minus eam possidetis repellere, cum id ad vestrum audientiam perveniret, praesertim cum verus dominus contrarium ipse moverit vel suspicatus fuerit vel debuit suspicari. & infra. Cum autem Cardinales praedicti, qui coram eis tam ex parte vestra quam ex alia proposita fuerant, nobis fideliter retulissent.]

CAP. XIII.

Si contra petentem restitutionem conjugii, opponitur conjugium in gradu prohibito, & offeruntur probationes para-

a Terdon. al. Tendonen. b Cap. 2. eod. tit. in 3. compilatione. c Terdonen. d Loecidio, alit. Lacedio. e Terdonensi. f B. Anton. in lib. justor. p. 2. tit. 15. cap. 23. & Chassan. in Carta. glor. mand. p. 4. confid. 60. vide cap. 20. g Terdon. h Faceret, in aliquo exemplar. & male, cum fuerent ad humilitatem referatur, qui ea conditio se & sua magistro templi tradiderunt, si quod faceret placeret Episcopo & cap. Tridonen. ut clarus patet ex antiqua.

ra: recepto ab opponente juramento de malitia, negatur restitutio quo ad totum, & fiet quo ad reliqua: si vero probationes prompta non sint, fiet plena restitutio, nisi sit magna viri savaria.

Idem Bituricen. Archiepiscopo.

Literas tuas recepimus a quod cum quadam matrimonialis causa (Bituricen. Archiepiscopo in remotis b agente) in tua praesentia tractaretur, Guilielma mulier e separari a G. viro suo constantissime postulabat, cui se quarto gradu consanguinitatis, proponebat esse conjunctam: [1 & 7.] Vir autem sibi uxorem postulabat restitui, quae ab eo sua temeritate divertit: [2 & 7.] Rescripto petebas Apostolico edoceri, utrum quando aliquis consanguinitatis gradus obicitur, in quo sedes Apostolica dispensare non potest, nec etiam consuevit, & probationes prompta sunt paratae: indulgentia restitutio sit, an neganda: [3 & 7.] Sanè circa solutionem proposita quaestione, diversae sunt sententiae diverforum: aliis adserentibus restitutionem faciendam: aliis sententibus in contrariam: nonnullis viam mediam eligentibus, ac dicentibus eam faciendam interdum, quandoque penitus denegandam. Pini per decretalem epistolam d Lucii Pa. juvari videntur, arguentis quosdam iudices delegatos, qui restitutionem viri, qui sine iudicio ecclesiae uxorem dimiserat, & ei consanguinitatem postmodum opponebat, spoliatae ac repenti cohujem denegabant: & mandantis sibi prius restitui raltiter spoliatae, & postea de matrimoniali causa cognosci. Horum autem adserentium incestus e videtur periculum oppugnare: sed ipsi timorem incestus inane esse respondent, cum etiam beneficio restitutionis obtento, qui consanguinitatis habet notitiam, nec exigere debitum f contra conscientiam, nec solvere teneatur: quoniam si fecus egerit, adificat ad gehennam: sicut nec consanguinitatis conscientus, super cuius conjugio quaestio non movetur. Secunda vero adserio per oraculum g Clementis Papae fulcitur: a quo cum fuisset quaesitum, utrum muliere quadam quandam in virum petente, qui ut eam repelleret, exceptionem consanguinitatis obiecit, prius esset de impedimento consanguinitatis agendum, quam super matrimonio sententia proferretur: sic inquisitioni facta respondit, quod cum exceptione probata, principalis quaestio perimatur, prius est cognoscendum de ipsa, quam ad definitionis articulum procedatur: cum etiam in multis casibus restitutio differatur, secundum canonicas sanctiones. Opinioni autem ultimae videtur non incongrue adaptari, ut in gradibus consanguinitatis divina b lege prohibitis restitutioni aditus pracludatur: sed constitutione interdictis humana, restitutio locum habeat cum effectu: cum in illis dispensari non possit, & in istis valeat dispensari: sicut B. Greg. & multi alii dispensarunt. Unde non peccat qui in hoc articulo ad mandatum ecclesiae reddit debitum conjugale. Nos autem ad praesens nullam de praedictis sententis reprobamus: nec cuiquam eorum aliquod praedictum ex nostra responhone volumus generari: quamvis praescriptum Lucii Papae mandatum ad possessorem: responsum vero Clementis ad petitorium referatur. Porro cum mulier, quae consanguinitatis habet notitiam, praesertim in gradibus, quos lex i divina prohibuit, non possit hujusmodi viro

a Ca. 3. eod. tit. in 3. comp. b in remotis paritibus. &c. c al. N. al. D. al. V. d ca. ex conquestione. super eod. e videretur per. expugnare. f nec contra consuetudinem. g intelleximus. supr. de ord. cogn. h Olin. ob hominum raritatem, tantum inter filium & matrem, patrem & suam veritatem erat conjugali nexu lege divina. i Vid. Levit. 18. & 9. q. 1.

H h h



sine mortali peccato carnaliter commiseri: quoniam omne, quod non est ex fide, peccatum est: & quicquid sit contra conscientiam, adificat ad gehennam: frustra in tali casu ad iudicandum restituitur spoliatum, cum illa contra Deum non debeat in hoc iudicio obedire, sed potius excommunicationem humiliter sustinere: sicque difficultas occurreret quasi perplexa: quia propter sententiam oporteret eam reddere debitum, & propter conscientiam reddere non deberet: unde contingeret eos graviter impediri: & utrique laqueus pararetur: cum inter se carnaliter conjungi non possent, nec alter alteri matrimonialiter copulari. Propterea melius videtur, quod cum opponitur consanguinitas (praesertim in gradibus divina lege prohibitis) & probationes offeruntur in continentia parata, in ceteris adjudicanda sit restitutio: sed ad maiorem cautelam juramento recepto quod talis obiectio malitiose non fiat, sola, quo ad commixtionem carnalem (maximè si fama consenti) est restitutio differenda, donec auditis probationibus & discussis, causa sine diffugio terminetur, cum utrique sit melius taliter expediri, quam manere taliter impeditos. Quod si non habeat probationes in continentia paratas, sed dilationes a) expetat longiores (quia praesumitur b) contra eam, quae sine iudicio ecclesiae sua tantum temeritate recessit a viro) ad restitutionem plenariam ecclesiastica debet censura compelli, quam c) tamen ipsa tori negando consortium debet humiliter tolerare, donec probationes offerat praeparatas: tunc abolutione petita, secundum formam ecclesiae absolvetur: sed autè, quam fiat ei mandatum sub debito juramento, receptis probationibus procedatur, quemadmodum est praemissum. Si vero tanta sit viri avaritia, ut mulieri trepidanti non possit sufficiens securitas provideri, non solum non debet ei restitui, sed ab eo potius amoveri d), alioquin sufficienti (si fieri potest) securitate provisa, profecto videtur conjuncta ante causae cognitionem restituenda marito.

[1 Apparebant etiam accusatores & testes exhibentes chartam ab utroque latere conscriptam quantum lineam continentem, qui se contra eum matrimonium tempore absentes fuisse dicebant, & quod in continentia parati erant quod proposuerant, comprobare.]

[2 Quemadmodum allegabat. Ceterum pars replicabat uxoris, tum propter futurum incestus periculum, tum quia probationibus paratis & praestitu sine diffugio quod intendebat poterat demonstrare, restitutionem penitus denegandam. Ad hac notam esse mariti avaritiam proponebat, cui erat imperiosa levitas & crudelitas bestialis, & si liberam restituta facultatem sibi haberet uxoris, eius amici timebant mortis periculum imminere vel corpori cruciatum, & sic ab accusatore desisterent, eam qualitercumque vivere, quam interire malentes. Adjicientes nihilominus ipsam a viro licentiatam receperisse cum lachrymis & invitam. Ipse vero miles nihilominus petebat sibi uxorem liberè ac pacifice restitui, & ne secus fieret sed. Apost. appellavit. Cum igitur in causis matrimonialibus ex capitone huiusmodi sapienter proponantur, quid sit in tabulis agendum.]

[3 Secundo quarebas, an idem iuris existat, si aliquis gradus dispensabilis vel aliud impedimentum dispensabile allegetur, & probationes similiter sint praesentes, utrum restitutio concedi debeat, an negari. Tertio loco quarebas, si mariti crudelitas & avaritia sint nota iudici, ut propter motam controversiam indignatus uxorem tormentis tradaturus sit & injuriis affecturus: & sic accusatores de morte famina metuantes, accusare desistant: utrum hoc in primo vel in secundo casu restitutionis praestet adminiculum deneganda. Postremo quarebas si deneganda sit restitutio in aliquo casuum praemissorum & ad se. Ap. appellatur, utrum appellationi sit huiusmodi deferendum.]

a Expelat. b praesumitur. c Censuram. d In hunc locum vide Abbatem.

CAP. XIV.

Per solam translationem mulieris ad domum viri factam, non precedentibus sponsalibus, vel invalidis, non adquiruntur possessiones unde ea recedente propria auctoritate, non competit restitutio.

Idem Vulterano a Episcopo.

EX b parte M. mulieris fuit propositum, quod cum eam intra pubertatis tempora constitutam patruus suus filio H. Senen. civis nondum vii. annorum, matrimonio voluerit copulare; ac eadem traducta fuerit in domum ejusdem, e ipsa ex quo ad nobiles annos pervenit, ratum volens habere, quod a patruo suo circa hoc procuratum fuerat, à Senen. Episcopo nubendi alii licentiam postulavit: [1 & 7.] Quia igitur non credimus ambigendum, quin ipsa mulier (quamvis minor) causam possit matrimonii per procuratorem tractare, ac pars alia (quae mulieris restitutionem sibi fieri prius postulabat) restitui nequaquam debeat, utpote nullo juris seu possessionis commodo destituta, cum per solam translationem (quam non praecesserit sponsalia, vel consensus legitimus, nec fuerint etiam subsecuta) nullum inter eos obligatorium vinculum sit contractum: Mandamus, quatenus, si est ita (non obstantibus exceptionibus praedictis) audias, quae hinc inde partes duxerint proponendas, & quod canonicum fuerit ad p. remota decernas.

[1 Cum q. partes idem Episcopus citasset, praesatus M. per procuratorem idoneum in iudicio compareret, quatenus possessionem, & rei alias restitui sibi datus nomine pro se datus, & pars altera restitutionem peteret mulieris ejusdem, asserens eam non posse per alium causam agere, sed debere ipsi tractatu personaliter interesse, praesatus Episcopus dubitavit quid super his statuere posset de jure, prout nobis suis literis intimavit, processu negotii super sedet.

CAP. XV.

Interdictionem Vnde tamen non competit contra illum, qui non spoliat, nec spoliarum mandavit, nec spoliationem ratam habuit.

Idem.

CVm d) ad sedem Apost. accessissent Cuman. Episcopi & fratrum hospitalis Hierosol. procuratores: [1 & 7.] Abbati de Aceon. [causam quae super ecclesia & hospitali de monte Citano inter eos vertebatur] taliter duximus committendam, ut audiret omnimodam ad possessionem quam ad petitorium iudicium pertinentiam, quae utraque pars duceret proponenda, & causam ipsam sine debito terminaret. Coram quo procurator hospitalis praedicta cum possessionibus & petitoriis suis, quae tenebat Episcopus, sibi restitui postulavit, adferens illa de jure ad hospitalia & Hierosolym. spectare, & quod ipsa diutius possederit. Ad quae respondit procurator Episcopi se necesse, nec credere praedicta ab hospitali possessa, vel ad illud aliquatenus pertinere, quae Cumanen. Episcopus, utpote in sua dicecesi constituta, rationabiliter detinebat. Cum igitur ad fundandam intentionem suam pars. utraque testes produceret, dictus Abbas procuratorem Episcopi condemnavit ad restitutionem omnium praedictorum: & infra. Nuper autem utriusque partis procuratoribus comparentibus coram nobis, causam ipsam examinavimus diligenter: & quidem per testes videbatur esse proba-

a Vulterano. b C. q. ead. tit. in 3. compil. c Vid. leg. un. ver. s. ff. de acquir. possessio. d Ca. s. eod. tit. in 3. compilati. e Id est, ad fratres hospitalarios. iidem dicuntur milites Rhodenses, & mox de Malra. vide Chast. in cat. glor. mund. part. 3. conf. 4. & 5. Anton. 2. pa. hist. tit. 13. c. 20.

tum, quod Cumanen. Episcopi nuncios cruce hospitaliaris abstulit, inhibendo ipsis ne ad supradictam ecclesiam vel hospitale redirent, & quod Episcopus supradicta omnia possidebat: unde procurator hospitaliariorum petit dictam restitutionis sententiam confirmari: [& infra.] Nos a prioris acta iudicii recententes, quia nec per dicta testium, vel confessiones partium b (cum nulla penitus in iudicio facta fuerint) vel etiam instrumenta, quæ nullatenus de spoliatione tractabant, nec per evidentiam facti nobis constare poterit, quod Cumanen. Episcopus hospitalarios spoliaverit, vel mandaverit spoliari, vel spoliationem factam saltem ratam habuerit: pronunciamus in questione prædicta interdictionem unde vi, locum nullatenus habuisse: restitutionis sententiam a prædicto Abbate prolatam (licet pars e adversa proponeret, quod præsumendum esset pro sententia iudicis, qui motum animi sui potuit ex causis aliis inferre) iustitia exigente cassantes.

[1 Et instrumenta nobis & alia causa qua super ecclesia & hospitali de monte Cinaris inter eos agitabatur, prout gesta fuerant in præfata ven. s. n. Sapient. Episcopi, qui ex delegatione nostra de causa cognoverat, præsentasset, nos diligenter inspectis que eorum eodem Episcopo alia fuerant, haberi ea decrevimus pro infictis, cum constiterit nobis eum in causa ipsa iudicem non fuisse sicut ipse nos ad ultimum recognovit: eandem causam dilecto filio.]

[2 Ex adverso autem proponebatur, quod esset per testes foris ostensa sufficienter, quod per nuncios Episcopi fuerant spoliatus spoliari, cum tamen non constiterit de mandato Episcopi hoc fecerit, vel quod ipsi ratum habuerit factum ipsius, restitutum non potuit sibi locum vendicare, quum non constaret Episcopum prædicta tenere, qui utique ipsa de iure possidet, usque ad satisfactionem & in sua abacti constituta. Sed ad hoc pars altera replicavit, quod quoniam per dicta testium evidenter mandatum Episcopi non prebatur, quia tamen iudex motum animi potuit in alio casu inferre, pro sententia erat merito præsumendum, hinc igitur & alius intellectus qua utriusque partis procuratorum proponere curaverant.]

CAP. XVI.

Exceptio inopia, de qua constat, a clerico opposita, impedit executionem sententie etiam lata in possessione. h. d. comprehendo motum littera, & veram litteram.

Idem.

Lim vobis d dedisse meminimus in mandatis, ut e Oveten. Episcopum ad debitam partis restitutionem Zamorinen. diocesis, quam tenebat, cum inde percepisset fructibus cogere restitueret: & infra. Verum inopia inanis est actio, quam inopia debitoris excludit, si mandamus, quatenus non prius Episcopum ad restitutionem fructuum compellatis, quam ipse fuerit restitutus, ut restituere possit, quod percepit de proventus alienis.

CAP. XVII.

Per excommunicationis probationem non probatur quasi possessio iurisdictionis: licet aliquibus diebus fuerit observata: ideo prius restitutionem, hoc solo probato succumbit. hoc dicit, quo ad intellectum.

Idem g Abbati S. Genovesi Parisien.

Lim h inter te pro Abbacia tua, & Parisien. Episcopum, nomine Parisien. ecclesie, super possess.

a. al. Nos igitur. b. Vid. l. aitor. C. de proba. & l. i. C. de conf. c. altera. d. Cap. i. eod. tit. in 4. compil. e. Ovesenst & Zamorinensis Episcopatus in Hispania sunt. Vid. Joann. Valsavo in ann. Hispan. cap. 22. f. Vid. l. nam si. ff. de delo. g. Decit in edit. Rom. h. Cap. 2. eod. tit. in 4. comp.

sione juris parocialis in parocia de monte, questione suborta: & infra. Nos attendentes, quod (ex eo solo quod populus prædictæ parociae, timore sententiae suæ per aliquot dies abstinuit a divinis) nullam in eis juris parocialis possessionem idem Episcopus fuerit adsecutus, nec fuerit aliquo modo probatum, quod (eo tempore, quo sententiam ipse protulerit) possessionem in ipsis juris parocialis haberet, vel prius etiam habuisset, restitutionem ei ad iudicare de iure nequivimus, cum ipsum non constiterit spoliatum.

CAP. XVIII.

Recipiens scienter rem invasam a spoliatore, tenetur eam spoliato restituere, licet non probe dominium.

Idem in concilio generali b.

Sæpe contingit c, quod spoliatus per spoliatorem in alium re translata, dum adversus possessorem non subvenit per restitutionis beneficium eidem spoliato, commodo possessionis amisso, propter difficultatem probationum d juris, proprietatis amittit effectum. Unde non obstante juris civilis rigore, sancimus: ut si quis de cetero scienter rem talem e receperit, cum spoliatori quasi succedat in vitium (eo quod non multum interfit, quo ad periculum animæ, iniuste detinere, ac si invadere alienum) contra possessorem & huiusmodi spoliato per restitutionis beneficium succurratur.

CAP. XIX.

Occupans certum locum, in quo quis iura libere possidebat, si per ipsum occupationem non potest possessor sua iura libere possidere sicut prius, conveniri potest possessore pro libertate possidendi: & restituito fieri non potest, nisi dimittat locum in præfata libertate. hoc dicit, valde singulariter.

Gregorius IX. Episcopo Lucan g.

Pisanis ac Lucanis civibus per gravem discordiam (quam diu inter se habuerant) afflictis graviter & attritis: & infra. P. Subdiacono nostro dedimus in mandatis, ut possessionem, quam in quibusdam castris constat Lucanam ecclesiam habuisse, si prius plene ac libere (sicut tempore motæ discordiæ habuerat) restituta, & super ea, de qua dubietas oriretur sufficienti cautione recepta (quod juri coram nobis prædicti Pisani parent) prolata pro occupatione castrorum ipsorum in eos sententias relaxaret: & infra. Pisanis igitur adferentibus quod per te stabat, quo minus tibi juxta mandatum nostrum fieret restitutio, & instanter perentibus, ut dictas sententias præfatus Subdiaconus relaxaret: ipse receptis cautionibus de parendo iustitiæ coram nobis, sententias relaxavit easdem: propter quod tu reputans te gravatum, ad nostram præsentiam accessisti, impugnaturus processum Subdiaconi sapiedisti: & infra. Porro duo in nostro continebantur mandato: ut videlicet possessio, quam constabat Lucan. ecclesiam habuisse tempore motæ discordiæ, prius restitueretur eidem: & ut eidem possessionis restitutio fieret plene, ac libere, sicut eam habuerat tempore supradicto: quorum primum ad factum, alterum verò referebatur ad modum. Unde licet (prout pars Pisanorum dicebat) in facto mandati formam Subdiaconus ipse adimplere nequiverit, quia non poterat facere tibi restitui possessionem castrorum, de qua non constabat eidem h, nec etiam (secundum

a. Semel possidens, semper præsumitur possidere. b. Lateran. sub Innocent. III. cap. 24. c. Cap. 3. eod. tit. in 4. compilatione, qua sunt remedia huius capitis, & quando & quibus competant, tradit Matth. Affl. Dec. 250. Practic. Pap. in ter. de forma lib. in causa spoliata possessioni. d. al. iur. e. accepti. f. aut invad. alienam. g. Gregor. Episcopo Lucensi. h. Vid. l. diligenter. ff. manda.



quod tu ipse dicebas) afflictuum & pensionum possessio poterat tibi restitui, quia ea non fueras spoliatus: fuit tamen in modo peccatum: quia debuit facere, ut Pisani possessionem pensionum & afflictuum, (quam per eorum confessionem constabat te in castris predictis habere) tibi dimitterent plenè ac liberè, sicut ecclesia tua illam habuerat tempore mota discordia: quod quidem esse non poterat, nisi Pisani castra ipsa omninò dimitterent: quia illis detinentibus castra & munitiones castrorum, in quibus dictas pensiones recipis & afflictus, ea plenè ac liberè habere non posses, sicut habebas quando ipsi castra eadem minime detinebant, eo quod quamdiu ea detinent, in eorum potestate relinquunt te non admittente vel repellere, quando velint a. His ergo diligenter auditis, processum huiusmodi de fratribus nostrorum consilio irritum iudicamus.

DE DOLO ET CONTVMACIA.

TITVLVS XIV.

CAP. I.

Reus, qui mittendum in possessionem ad mandatum iudicis non admittit, non multabitur de canonica aequitate, si intra annum caveat stare iuri.

Alexander III. Herforden. b. Episcopo.

AD hæc cum e contingat actorem multotiens mittendum esse in possessionem, causa rei servanda, propter absentiam partis adversæ, & per eius dolum sive potentiam non possit rem custodiendam nunciari, ac imminente fine anni, reus (ne possessionem amittat) debitam offerat cautionem, cuiusmodi sit pena multandus (quia iustioni non paruit iudicis) à nobis tua fraternitas requisivit. Ad quod dicimus, quod in ecclesiasticis personis & negotiis rigor & districtio juris non requiritur: sed (cum iustitia propter hoc non periclitetur) pariter admitti debet, cum reus per cautionem standi iudicio se adstringit.

CAP. II.

Propter contumaciam rei potest iudex rem petitam sequestrare, & ipsam contumacem in expensis condemnare, quas propter ipsius contumaciam vel dolosam exceptionem actor fecit.

Idem Abbati de Ramef. & Archidiacono Helten.

Ex literis e vestris accepimus, quod cum vobis causam, que inter monachos de s. Etollen. & canonicos Linconen. super ecclesiis de V. & M. vertitur, duxerimus committendam, & canonici citati legitime, se contumaciter absentaverint: vos, licet monachi essent ob contumaciam adversæ partis in possessionem rerum petitarum mittendi, intuitu tamen religionis mitius agere cum eis volentes, possessionem sequestrari fecistis: ut sic saltem canonici affecti tædio, stare iudicio cogèrentur, tandem monachis ecclesias sibi postulantis restitui, canonici responderunt auctoritatem vestram penitus expirasse, eo quod ad alios iudices literas impetrarunt, que præjudicare prioribus videbantur. Verum quoniam in posterioribus literis non fuit mentio facta priorum, nec in eis nomina continebantur ecclesiarum, que in prioribus posita fuerant, sed indefinitè dicebatur, super quibusdam ecclesiis: nos attendentes malitiam & dolum nulli patrocinari debere, mandamus, quatenus prædictam h. causam se-

a Vid. Abba. & Film. in hunc locum. b al. Herfor. alit. Elfor. c Cap. 1. eod. tit. in 1. compil. & post conc. Lateran. sub Alexand. III. part. 3. c. 1. d vid. l. unicam. ff. si quis ius dicent. non obtent. e Post. conc. Lateran. sub Alex. III. p. 1. c. 6. c. 2. eo. tit. in 1. compil. f Crostem. ad. Erollus. g sed tantum in d. i. h. prescriptum.

cundum formam priorum literarum (non obstantibus posterioribus) terminetur: expensas, quas propter hoc monachi fecisse noscuntur, eis à canonicis restitui facientes.

CAP. III.

Actore contumace testes recipi, & sententia ferri debet, etiam lite non contestata, reo instante, hoc dicit, secundum communem intellectum.

Idem Exon. & Vintonien. a Episcopis, & Abbati Herforden. b

CAusam, que inter F. & R. filium Agathe de astivitate ipsius A. vertitur, vobis fratres Episcopi, & Londonen. Episcopo committimus terminandam: & infra. Ceterum, si adversarius suus legitime & citatus, ad presentiam vestram accedere, vel iudicio ecclesie parere contempserit, aut eam se absentaverit (cum de Anglia recessisse dicatur) procuratorem eius, si quem reliquerit, convocetis: qui si venerit, sive non, aut si procuratorem non dimisit, denunciationibus ad domum eius missis, receptis testibus alterius partis, iuxta dictam formam ad proferendam sententiam procedatis d.

CAP. IV.

Si reus post litem contestatam est contumax, si alius liquet de causa, forte definitiva sententia: si non liquet, alio in veram possessionem inducitur.

Urbanus III. de novo loco. & de Vigor. prioribus c.

PROUT nobis f. & infra. Reum, quia & contumaciter à presentia vestra recesserat, iuratoriæ cogitis exponere cautionem, quod coram vobis iuri pareret. Cumque die præfixa vestro se conspectui præsentasset, prætextu advocati, quem non habebat, responderet solita malitia reculavit. Tandem actore institute respondit, quod quadraginta annis decimas, de quibus erat contentio, percepisset: variisque postmodum excusationibus utens, in vocem ap. prorupit, & contumaciter juramento contempto recessit. Ideoque mandamus, quatenus ad convincendam h. eius malitiam, semel eum ad presentiam vestram convocetis: & si venerit, finem imponatis negotio competentem: quod si venire contempserit, causam (utpote lite, que ingertur contestata) definitiva sententia terminetur, vel presentem saltem ad iudicis possessionem, servata duntaxat quaestione proprietatis absentem.

CAP. V.

Qui fundata intentione actoris exceptionem peremptoriam opponit, quam non probat in conventu, sed accipit inducias: si debeat in probando, condemnatur in conventu, definitur a non expellatur in expensis, ac solvere cogitur: quod si non potest, punietur in corpore secundum arbitrium iudicis, hoc dicit nota. iste text. secundum lecturam qua placet. Pavor.

Innocentius III.

FINEM litibus i. cupientes imponi, ne partes ultra modum graventur laboribus & expensis h, præteritum cum de beneficiis ecclesiasticis litigatur, que sine dispendio diu vacare non possunt. Præsentem decreto statimus, ut postquam intentionem suam altera pars fundaverit, si reliqua forte voluerit legitimam exceptionem opponere, quam nolit i. aut nequeat in conventu probare. Quia frequenter ad impediendum vel

a Vigorn. b al. Forden. c De citatione vide Socin. reg. 71. incipiente: citandus personaliter. d Vid. l. consuetudinem. G. quomodo & quam. iud. per Bart. e fratres de Gisfob. f. c. 4. eod. tit. in 1. compil. g al. ita. qui conveniunt a presentia vestra recessit. h conveniendum. i c. 1. in ord. tit. in 3. compil. le. Vid. l. 4. & ibi Bart. h. hoc autem iudicium. De dam. inf. & ad l. peremptoriam. De iud. 1. Vid. l. qui se patri. G. unde liberi. & l. filii mater. 4. 1. Ad Terrul. disse.

